

İlhanlı Döneminde Önemli Bir Merkez: Sugurluk (Taht-i Süleyman)

An Important Center in The Ilkhanid Period: Sugurluk (Throne of Suleiman)

Özkan DAYI

(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

Bayburt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Fakültesi, Tarih Bölümü, Bayburt, Türkiye.

Department of History, Bayburt University, Faculty
of Humanities and Social Sciences, Bayburt, Türkiye

ozkandayi@bayburt.edu.tr

Öz

İlhanlı döneminde Sugurluk olarak adlandırılan mekân, on üçüncü yüzyıl öncesinde Sâsânîler ve Arap hâkimiyeti döneminde bir yerleşim alanı olarak kullanılmıştır. Bünyesinde Sâsânîler zamanının üç büyük mabedinden biri olan Âzergoşnasb Ateşgedesi'ni barındıran bu alan, Pehlevî kaynaklarında Genzek ve Arap kaynaklarında Şîz ismi ile anılmıştır. Bu mekân, günümüzde ise Taht-i Süleyman olarak bilinmektedir. Sâsânî döneminin en önemli mabedlerinden olan Âzergoşnasb Ateşgedesi, Sâsânîlerden sonra onuncu yüzyılın sonuna kadar faaliyetine devam etmiştir. Ateşgedenin bulunduğu bu mekâna Arap hâkimiyeti sırasında Şîz ismi verilmiştir. Şîz, on birinci yüzyıldan itibaren iki yüzyıl kadar iskân edilmemiştir. Günümüzde Taht-i Süleyman ismiyle bilinen yerleşke, İlhanlı döneminde Sugurluk ismi verilen Taht-i Süleyman, yeniden yerleşime açılmıştır. İlhanlı dönemi kaynaklarında Taht-i Süleyman, Suturluk, Surluk ve Sugurluk olarak adlandırılmıştır. İlhanlı hâkimiyetinde Sugurluk'a İlhanlıların ve hanedan üyelerinin konakladığı bir av köşkü ve bazı binalar inşa edilmiştir. Özellikle İlhan Abaka zamanından itibaren oldukça etkin bir şekilde kullanılan Sugurluk, devlet işlerinin görüldüğü, İlhanlı hanedanının özel hazinelerinin koruma altına alındığı ve devlet adamlarının konakladığı bir yazlık saray yerleşkesi veya av köşkü işlevinde hizmet vermiştir. İlhanlı tarihini ilgilendiren önemli kararların alındığı bir yer olarak çok da bilinmeyen Sugurluk, bir yazlık yerleşke olmanın ötesinde İlhanlılar zamanında önemli bir siyasi mekân durumuna da yükselmiştir. İlhanlı tarihinde önemli bir yere sahip olan Büyük Bulugan Hatun'un ordusu ile konakladığı, Şehzade Gazan'ın çocukluk yıllarının geçtiği, İlhan Argun'un vezaretine Emir Buka ve daha sonra Sa'du'd-devle'yi atadığı önemli olaylara mekân olan fakat İlhanlı tarihi araştırmalarında satır arasında kalan Sugurluk'u çalışmamızda tarihi süreci ile tanıtmayı amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: İlhanlılar, Sugurluk, Taht-i Süleyman, Av Köşkü, Tarihi Mekân.

Abstract

The place, called Sugurluk during the Ilkhanid period, was used as a settlement area during the Sasanids and Arab domination before the thirteenth century. This area, which contains the Azergoşnasb Ateşgedesi, one of the three great temples of the Sassanid period, was called Genzek in Pahlavi sources and Şîz in Arabic sources. This place is known today as Taht-i Süleyman. The Fire of Azergoşnasb, one of the most important temples of the Sassanid period, continued its activities until the end of the tenth century after the Sasanids. This place where Ateşgede is located was called Şîz during the Arab domination. Şîz was not inhabited for two centuries after the eleventh century. The campus, known today as Taht-i Süleyman and called Sugurluk during the Ilkhanid period, has been reopened to settlement. In Ilkhanid period sources, it was called Taht-i Süleyman, Suturluk, Surluk and Sugurluk. During the Ilkhanid rule, a hunting lodge and some buildings were built in Sugurluk, where the Ilkhans and the dynasty members stayed. Sugurluk, which has been used very effectively, mainly since the time of Ilkhan Abaka, served as a summer palace settlement or hunting lodge where state affairs were discussed, the private treasures of the Ilkhanid dynasty were protected, and politicians stayed. Sugurluk, not well known as a place where important decisions regarding Ilkhanid history were taken, became an important political place during the Ilkhanid period, beyond being a summer settlement. It was the location of significant events where Büyük Bulugan Hatun, who had an essential place in the Ilkhanid history, stayed with his army, where Prince Gazan spent his childhood years, where İlhan Argun appointed Emir Buka and later Sa'du'd-delve as his vizier. Still, the Ilkhanid In our study, we aim to introduce Sugurluk, which remains between the lines in historical research, with its historical process.

Keywords: Ilkhanids, Sugurluk, Throne of Suleiman, Hunting Lodge, Historical Place.

Geliş Tarihi/Received 30.04.2024
Revizyon/Revision 11.07.2024
Kabul Tarihi/Accepted 24.07.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 30.01.2025

Atıf

Dayı, Ö. (2025). İlhanlı Döneminde Önemli Bir Merkez: Sugurluk (Taht-i Süleyman). *Turcology Research*, 82, 44-55.

Cite this article

Dayı, Ö. (2025). An Important Center in The Ilkhanid Period: Sugurluk (Throne of Suleiman). *Turcology Research*, 82, 44-55.

Giriş

İlhanlılar zamanında Sugurluk olarak adlandırılan, bugün Taht-i Süleyman ismi ile bilinen harabeler, Batı Azerbaycan eyaletinin güneyinde Tekab şehrinin 42 kilometre kuzeydoğusundadır. Taht-i Süleyman, etrafından yaklaşık yirmi metre yüksekte olup on iki hektarlık bir alana yayılmıştır. Bu yerleşkenin etrafı üzerinde otuz dört burcun bulunduğu bin yüz yirmi metre uzunluğundaki surlar ile çevrilidir. Surların içinde Taht-i Süleyman'ın merkezinde doğal bir gölet bulunmaktadır (Ca'ferî, 1385hş. s. 26-27). Bu mekân, İbrahim Haydarî'nin çabası ile 5 Temmuz 2003 tarihinde İran'dan Unesco dünya mirası listesine giren dördüncü tarihî alan olarak seçilmiştir (Emânullahî, 1394hş. s. 4).

Baba Nazar, Çaltepe, Çakmaklı ve Ahmedâbâd-i Pâyîn gibi Taht-i Süleyman'ın yakınında bulunan mekânların arkeolojik açıdan oldukça kıymetli olduğu düşünülmektedir (Haydarî & Kasîdiyân, 1383hş. s. 27; Emânullahî, 1394hş. s. 5). Taht-i Süleyman İran tarihinin farklı dönemlerinde dinî ve siyâsî anlamda önemli bir merkez olmuştur. Büyük bir yerleşke olarak inşa edilen bu yapılar topluluğu, Sâsânî döneminin en önemli ateşgedelerinden biri olan Âzergoşnasb ateşgedesi olarak bilinmekteydi. Âzergoşnasb, hükümdarlara ve savaşıllara mahsus bir yer idi (Christensen, 1378hş. s. 119; Ca'ferî, 1385hş. s. 26). Yapılan arkeolojik kazılar sonucunda Âzergoşnasb olarak da bilinen Taht-i Süleyman ateşgedesi, miladi beşinci yüzyılın ikinci yarısından yedinci yüzyılın başlangıcına kadar tarihlendirilmektedir (Naumann, 1967: 75). Bu bilgilere ek olarak kazılarda bulunan Âzergoşnasb ateşgedesinde Sâsânîler zamanında görev yapan yüksek rütbeli mübedlere¹ (ruhanîlere) ve devlet adamlarına ait yirmi beş mühür miladi altıncı ve yedinci yüzyıla tarihlendirilmektedirler (Gubel, 1384hş. s. 154; Sultanzade, 1365hş. s. 48-55.).

Arapların Azerbaycan ve İran coğrafyasına hâkim olmalarından sonra da bu ateşgede mamur hâlini korumuştur (Ebu Dülef, 2017: 59-65). Sâsânîler zamanında Genzek olarak bilinen Sugurluk, Abbâsîler döneminde Şîz ismini almıştır (Serferâz, 1347hş. s. 100). İbn-i Hurdadbe ve Kazvînî'ye göre Âzergoşnasb ateşgedesi Şîz şehrinde Azerbaycan coğrafyasında yer alan Zencan ve Meraga arasındadır (İbn Hurdadbeh, 1371hş. s. 120; İbn Hurdazbih, 2019: 117; Kazvînî, 1373hş. s. 468-469). Onuncu yüzyılda Ebu Dülef, Şîz şehrinin duvarlar ile çevrili olduğunu, şehrin içinde derinliği bilinmeyen bir gölün bulunduğunu, bu gölden yedi nehrin ortaya çıktığını ve bu nehirlerin üzerinde yedi değirmenin mevcut olduğunu ve nehirlerin şehrin duvarlarının altında dışarı doğru aktığını aktarmaktadır (Ebu Dülef, 1354hş. s. 40; Ebu Dülef, 2017, s. 59-65; Serferâz, 1347hş. s. 99). Muhtasarü'l-Buldân'ın yazarı İbn Fakîh, Mecûsîlerin nazarında oldukça değerli olan Âzergoşnasb ateşgedesinin Şîz şehrinde bulunduğunu belirtmektedir (İbn Fakîh, 1349hş. s. 128).

On üçüncü yüzyılda Şîz şehri hakkında bilgi veren bir diğer isim ise Ahmed Tusi'dir. Tusi, Şîz şehrinin Zencan ve Meraga şehri arasında bulunduğunu, Şîz şehrindeki gölün küçük olduğunu ve bu gölün derinliğinin bilinmediğini aktarmaktadır (Tûsî, 1382hş. s. 241.). Erdebil'in Araplar tarafından fethinden sonra yıllık sekiz yüz bin dirhem karşılığında Şîz ve Meyâne halkı esir alınmayacağı, bu bölgedeki ateşgede söndürülmeyeceği, özellikle Şîz halkının bayram günlerinde ve merasimlerinde yaptıkları raksa engel olunmayacağı Belâzurî tarafından aktarılmaktadır (Belâzurî, 1364hş. s. 84). Abbâsî hâkimiyeti zamanında onuncu yüzyılda yüzyılda Şîz şehri ziyaret eden Ebû Dülef, bu şehirde bulunan ateşgedenin faal olduğunu aktarmaktadır (Ebû Dülef, 1354hş. s. 40; Ebu Dülef, 2017, s. 59-65). Abbâsîler zamanında Şîz, yerleşime açık ve mamur bir mekân idi (Serferâz, 1347hş. s. 100-105; Naumann, 1386hş. s. 79-80; Emânullahî, 1394hş. s. 6). Günümüzde Taht-i Süleyman ismi ile bilinen bu mekân, İlhanlılar zamanında tekrar yerleşime açılarak av köşkü olarak düzenlenmiştir. Fakat Taht-i Süleyman ismi, on beşinci yüzyıldan sonra tarih ve coğrafya eserlerinde kullanılmaya başlamıştır (Bikmuhammedpûr, 1400hş. s. 28-29).

Robert Ker Porter, 1819 yılında batı dünyasını ilk kez Taht-i Süleyman ile tanıştırmıştır (Porter, 1822, s. 557. Emânullahî, 1394hş. s. 10). Taht-i Süleyman hakkında ilk ilmi araştırmayı yapan Rawlinson, 1838'de Taht-i Süleyman külliyesini gördükten sonra, buranın Medlerin önemli şehirlerden biri olan Ekbatana (Ecbatana)² olabileceğini öngörmüştür. Ayrıca Rawlinson, Taht-i Süleyman'ı Azerbaycan'ın eski başkenti Ganzaka ve Âzergoşnasb³ ateşgedesi ile ilişkili görmüştür (Rawlinson, 1841a, s. 3; Rawlinson, 1841b, s. 68; Pigulevskaya, 1377hş. s. 384; Serferâz, 1347hş. s. Önsöz 6). Rawlinson'dan sonra Taht-i Süleyman hakkında araştırma yapan Minorsky ve Hoffmann, burayı Azerbaycan'ın eski başkenti Ganzaka (Genzeka) ile ilişkilendirmemişlerdir (Minorsky, 1964, s. 86; Hoffmann, 1880, s. 250-253). Jackson ve Christinesen gibi bazı araştırmacılar ise, Rawlinson'un görüşünü benimsemişlerdir. Ek olarak Taht-i Süleyman ile Ganzaka, Şîz, Âzergoşnasb ve Sugurluk'un aynı yer olacağı ihtimalini desteklemişlerdir (Jackson, 1357hş. s. 150; Chistensen, 1378hş. s. 120; Ruska, 1934, s. 385; Pope & Wilber,

¹ Müğbed veya Müğpad olarak da kullanılan Mübed terimi, Medlerden Sâsânî döneminin sonuna kadar İran coğrafyasında dinî törenleri icra eden büyük din adamları için kullanılmıştır. Bu sınıf, Sâsânîlerin son zamanlarında siyâsî olarak büyük güç kazanmıştır. Mübedler, İran üzerinde sosyal, ilmî, mezhebi olarak nüfuz sahibi idiler. Müğ sınıfından sonra Mübedân, Hîrbedân ve diğer dinî tabakaları temsil etmekteydi. Mübedân-i Mübed, Zerdüşt hiyerarşisinin en üst kişisidir. Sâsânî hükümdarı I. Şapur, Azerbaycan'daki Şîz mabedine Avesta'nın bir kopyasını koydurtmuştur (Hameneî, 1380hş., s. 59; Şükûn, 1984, s. III, 1828; Yıldırım, 2007, s. 219-220; Zâkirî, 1379 hş., s. 108; Yıldırım, 2012, s. 139).

² Ekbatana, Medlerin başkenti ve Eşkânî hükümdarlarının yazlık ikametgâhidir (Kadyânî, 1387hş., s. 125).

³ Âzergoşnasb, savaşıllara mahsus olan ateşgededir (Kadyânî, 1387hş., 14).

1937, s. 96). Erich F. Schimdt, 1937 senesinde Taht-i Süleyman'ın ve Taht-i Süleyman yakınlarında olan Zindan-i Süleyman'ın havadan çekilen fotoğraflarını 1971'de yayınlamıştır (Ca'ferî, 1385hş. s. 26).

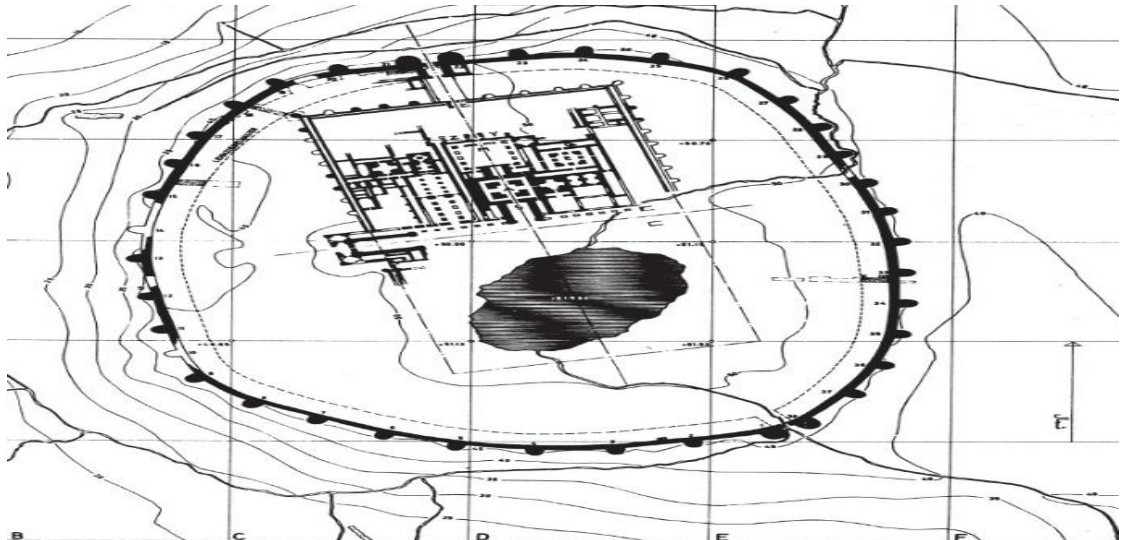
Clause Schippmann, eski metinleri tekrar gözden geçirerek Alman kazı heyetinin bulguları ile karşılaştırmış, sonuçta Taht-i Süleyman'ın Şîz şehri ile aynı yer olabileceğine kanaat getirmiştir (Schippmann, 1971, s. 309-357). Fakat Schippmann, Taht-i Süleyman'ın Sugurluk ile aynı yer olup olmadığı konusuna hiç değinmemiş, buranın bir ateşgede olduğuna daha çok odaklanmıştır.

Önemli bir merkez olan ve özellikle İslam öncesi dönemde kutsal bir alan olarak görülen Taht-i Süleyman ve çevresi zaman zaman terk edilmiştir (Emânullahî, 1394hş. s. 5; Keliss- Boehmer, 1965, s. 720). Arthur Christensen, bugün Taht-i Süleyman olarak bilinen harabenin bir ateşgede olduğunu teyit etmektedir. Şarkiyatçı Ali Ekber Serferâz ve Behmen Fîrûzmenî de Âzergoşnasb tapınağının Taht-i Süleyman'da olduğunu söylemektedirler (Christensen, 1378hş., 176; Serâfrâz-Fîrûzmenî, 1373hş. s. 38-42).

Günümüzde Taht-i Süleyman olarak bilinen, (Resim 1-2) İlhanlı döneminin önemli tarihî mekânlarından biri olan Sugurluk'un tarihî sürecini on üçüncü yüzyıla kadar kısaca aktarmaya gayret ettik. Çalışmamızda İlhanlı dönemi araştırmalarında yönetim merkezi olarak çokça karşımıza çıkan ve oldukça tanıtılan Meraga, Tebriz, Sultaniye ve Alatak'ın gölgesinde kalan ve hakkında şimdiye kadar araştırma yapılmayan Sugurluk'u İlhanlı dönemi içerisinde ele almayı ve tanıtmayı hedeflemekteyiz. Bu doğrultuda Sugurluk'un İlhanlı dönemindeki tarihî sürecini ve siyasî önemi dönemin kaynaklarından istifade ederek aktaracağız.

Resim 1. Unesco dünya kültür mirasında yer alan Taht-i Süleyman (Azîzîzelâlî- Aynînejâd- Ârifî, 1394 hş. s. 10).

Resim 2. Taht-i Süleyman'ın Sâsânîler zamanındaki planı (Emânullahî, 1394hş. s. 7).

Sugurluk İsminin Anlamı

Minorsky ve Boyle, Reşidüddîn'in ve Vassâf'ın aktardığı Sugurluk isminin kullanılmasının daha doğru olacağına inanmaktadırlar. Minorsky, bu ismin Moğolca bir kelime olan Sugur sözcüğüne Türkçe bir yapım eki olan -luk ekinin izafe edilmesi ile oluşturulduğunu söylemektedir (Minorsky, 1944, s. 101). Sugurluk, kelimesi Boyle'ye göre hurma fareleri tarafından çevrelenmiş veya işgal edilmiş yer anlamındadır. Türkçe'de Sugur hurma faresi anlamındadır. Hurma faresi Moğolistan'da kalabalık topluluklar hâlinde yaşayan bir hayvandır (Boyle, 1972, s. 79). Bu hayvanın derisi oldukça kıymetli olup eti ise halk tarafından yenilmektedir (Jagchid & Hyer, 1979, s. 37, 40). Sugur kelimesi, hicri dördüncü yüzyılda Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan bir Türkçe-Arapça sözlük olan *Dîvân-i Lugatu't-Türk*'te, dağ sıçanı bol olan yer anlamında kullanılmıştır (el-Kaşgârî, 2021, s. 428).

İlhanlılar Zamanında Sugurluk (Taht-i Süleyman)

Cengiz Han'ın torunu Möngke Kaan⁴, Moğol devletinin başına geçtikten sonra en küçük kardeşi olan Hülegü'yü Yakınoğ'u'da Moğol devleti için sorun oluşturan İsmâîlî⁵ ve Abbâsî hilafeti meselelerini çözmesi için İran'a göndermiştir. Hülegü, İsmâîlî kalelerini ele geçirerek İsmâîlîlere son vermiş, ardından Abbâsî hilafetinin merkezi olan Bağdad'ı da zapt ederek Abbâsîleri tarih sahnesinden silmiştir. İsmâîlîlere ve Abbâsîlere son veren Hülegü, İlhanlı devletini resmen tesis etmiştir (Beyânî, 1389hş. s. 166). Bu dönemde Moğollar, göçebe yaşam şekillerine uygun olan iklimi ve verimli otlakları sebebi ile Meraga ve çevresini merkez hâline getirmişlerdi. Özellikle Azerbaycan'da Urmiye gölü etrafı, kışlak olarak Mugan⁶ otlakları göçebe yaşam tarzı için oldukça uygun bölgelerdi. İlhan Hülegü'den itibaren Moğol yönetimi ve ordusu tarafından yaylak olarak Urmiye gölü civarının, kışlak olarak Mugan otlaklarının seçilmesi, Güney Azerbaycan mıntıkasında Tebriz, Urmiye, Meraga ve Mugan arasında yeni yerleşimlerin, yapı topluluklarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. İlhanlı yönetiminin bahsedilen bu bölgede olması, burayı bir cazibe merkezi hâline de getirmekteydi (Huff, 2012, s. 95).

İlhan Hülegü, ikamet yeri olarak Meraga şehrinin güneyinde yer alan ve Urmiye gölüne dökülen Çağatu⁷ (Zerrînerûd) nehri civarını seçmişti. Ayrıca İlhan hükümdarları, Van gölünün kuzeyinde yer alan Alatak⁸ Tebriz, Hoy ve Meraga'da köşkler inşa ettirmişti (Bikmuhammedpûr & Bâstânî, 1400hş. s. 33). Hülegü'den sonra İlhanlı tahtına oturan oğlu Abaka, 1264 senesinde Çağatu'da İlhan olarak ilan edilmişti (Hemedânî, 1338hş. s. 742).

Hamdullah Müstevfî-yi Kazvînî tarafından bir coğrafya eseri olarak kaleme alınan *Nuzhetu'l-Kulûb*'da Enchrûd nahiyesinde⁹ Suturik adlı bir şehirden bahsedilmektedir. Kazvînî, bu şehri Moğolların Suturik olarak isimlendirdiklerini, şehrin bir tepenin zirvesinde yer aldığını, bu yerin ilk kez Keyhüsrev Keyânî¹⁰ tarafından keşfedildiğini aktarmaktadır. Suturik şehrinde büyük bir köşkün varlığı ve içinden bir kaynak suyunun çıktığı derinliği bilinmeyen küçük bir gölün varlığından Kazvînî bahsetmektedir. Ayrıca bu gölden her biri bir değirmeni döndürecek güçte iki dere kaynaklanmaktadır. Suturik'de bulunan köşk İlhan Abaka tarafından yenilenmiştir ve bu şehrin etrafında otlaklar bulunmaktadır. Bu bölgenin vergisi yirmi iki buçuk tûmendir (Müstevfî-yi Kazvînî, 1362hş. s. 64; Serferâz, 1347hş. s. 98). Minorsky'e göre Enchrûd nahiyesindeki Suturik, *Câmi'u't-Tevârîh*'te ve *Târîh-i Vassâf*'ta belirtilen Sugurluk şehridir (Minorsky, 1964, s. 100). Novman'a göre İlhanlılardan önce Sugurluk tam anlamıyla yok olmasa da dinî anlamda etkisini kaybetmişti (Naumann, 1386hş. s. 23). Bu dönemden sonra Sugurluk, yazlık sayfiye köşkü ve yerleşkesi olarak tercih edilen bir mekân hâline gelecektir.

Reşidüddîn, İlhan Abaka'nın başkentinin Tebriz olduğunu belirtmekte ve yazları İlhan Abaka'nın Alatak ve Siyahdağ'da, kışları ise Çağatu ve Erran'da geçirdiğine değinmektedir (Hemedânî, 1338hş. s. 743, 746). Hükümdarlar her ne zaman Hülegü, Abaka, Argun ve Keyhatu gibi bir mekân inşa etme hevesine kapılırsalar; Alatak'da, Urmiye'de, Sugurluk'ta, Sucas'ta, Ucan'da, Zencan'da ve Erran'da köşkler inşa ettirirler (Hemedânî, 1338hş. s. 1104-1105). *Câmi'u't-Tevârîh*'teki bu açıklama aslında Sugurluk'ta İlhanların istirahatgah

⁴ Möngke Han, Moğol İmparatoru (1251-1259) Toluy'un oğlu Cengiz Han'ın torunu, Hülegü'nün büyük kardeşidir (Reşidüddîn, *Câmi'u't-Tevârîh*, 580; Kadyânî, *Ferheng-i Câm'i-i Târîh-i İrân*, 852; Müstevfî, *Târîh-i Guzîde*, 587).

⁵ İsmâîlîyye, İmam Ca'fer'in oğullarından birinin ismini taşıyan bir fırkadır. Bu taifenin en son reisini Hülegü öldürterek taifenin siyasî faaliyetlerine son vermiştir. İsmâîlîler İran'daki Kuhîstân, Rûdbâr-i Alamût ve Elburz sıradağlarının güneyindeki vadilerde ikâmet etmekte idiler. (Müstevfî, *Târîh-i Guzîde*, 517-528; Âbâdânî, 1376 hş., s. 1233-1250; Meşkûr, 1379 hş. s. 19-195).

⁶ Aras ve Kura nehirlerinin Hazar denizine döküldüğü yerde bulunan Mugan, Moğolların kışlağı ve at yetiştiriciliği için uygun bir coğrafyadır (Kazvînî, *Âsârü'l-Bilâd ve Ahbârü'l-İbâd*, 644; Nesevî, *Sîretü's-Sultân Celâleddîn Mengübertî*, 153).

⁷ Meraga bölgesinde bulunan Çağatu nehri, Urmiye gölüne dökülmektedir (Müstevfî-yi Kazvînî, 1362hş., s. 87, 223, 241).

⁸ Kazvînî eseri *Nuzhetu'l-Kulûb*'ta Alatak'ı bol su kaynaklarına sahip, güzel otlakları olan ve birçok av sahasını içinde barındıran bir yer olarak tasvir etmektedir. İlhan Argun zamanında buraya bir yazlık sarayın yapıldığı ve yaz aylarında İlhan Argun'un ekseriyetle vaktini burada geçirdiği eserde belirtilmiştir (Müstevfî-yi Kazvînî, 1362hş., s. 101).

⁹ Müstevfî'nin eserinde bahsedilen Enchrûd nahiyesi, Minorsky'e göre Irak-ı Acem'de Secâs ve Suhreverd bölgesindedir. Minorsky, "Roman and Byzantin campaign in Atropatene", 100. Enchrûd nahiyesi bugün Batı Azerbaycan ve Zencân eyaletleri sınırında bulunmaktadır. Bugün Taht-i Süleyman olarak bilinen Sugurluk'un yakınından Saruk nehri adı verilen bir dere akmaktadır. Muhtemelen Saruk ismi, Sugurluk veya Suturik isminin değişerek günümüze aks etmiş hâlidir (Müstevfî-yi Kazvînî, 1362hş., s. 64.).

¹⁰ Keyhüsrev Keyânî, Keyânî hanedanının üçüncü hükümdarıdır (İbn Belhî, 1385hş., s. 44; Kadyânî, 1387hş., s. 711).

olarak yaptırdıkları ve vakitlerinin bir kısmını geçirdikleri ve İlhanlılar zamanında inşa edilen bir köşkün varlığını kanıtlamaktadır.

İlhanlı hanedanının istifade ettiği bir mekân olan Sugurluk veya diğer adıyla Taht-i Süleyman, dönemin kaynakları incelendiğinde İlhanlı Abaka, İlhan Argun, İlhan Abaka'nın eşi Büyük Bulugan Hatun¹¹ ve Gazan Mahmud Han ilişkili olarak ele alınmıştır (Bikmuhammedpûr & Bâstânî, 1400hş. s. 35). İlhanlılara zamanında Sugurluk hakkında ilk bilgileri Gazan Mahmud Han'ın ünlü veziri Reşîduddîn Fazlullah Hemedânî tarafından telif edilen *Câmi'ü't-Tevârîh*'te aktarılmaktadır. Hemedânî, ye dinci İlhanlı hükümdarı olan Gazan'ın doğumu ve çocukluğu hakkında bilgi verirken Sugurluk'tan bahsetmektedir. Gazan, 26 Ekim 1271 tarihinde Mâzenderan bölgesinde dünyaya gelmiştir. 1274/1275 senesinde Gazan üç yaşına geldiğinde Horasan valisi olan babası Şehzade Argun, büyük babası İlhan Abaka'yı görmesi düşüncesi Gazan'ı Kongur Ölöng'e¹² götürmüştür. Torunu ile oldukça ilgilenen İlhan Abaka, Gazan'ın terbiye ve eğitiminde bizzat kendisinin sorumlu olacağını Şehzade Argun'a söylemiş, orada bulunan ve İlhan Abaka'nın oldukça değer verdiği eşi ve erkek çocuğu olmayan Büyük Bulugan Hatun, Gazan'ın terbiyesi ile alakadar olabileceğini Argun'a teklif etmiştir. Bundan sonra Büyük Bulugan Hatun, Sugurluk'a gitmiş, Bulugan'dan bir müddet sonra Argun, Gazan'ı ve onun eşyalarını Sugurluk'a götürmüş, Bulugan Hatun'a emanet etmiştir. Bu durumu Tanrı'nın bir hediyesi olarak gören Bulugan Hatun, Gazan'ı kendi oğlu gibi kabullenmiştir. Ayrıca Argun, Gazan'ın Sugurluk'taki hizmeti ile ilgilenmeleri için Ongut kabilesine¹³ mensup Hasan, Kûkâ, Mâcâr, Edrem, Bûkâ, Kûdakmîş, Kalcây, Âltûn, Bûkâ ve Ahtâcî adlı on kişiyi görevlendirmiştir. İlhan Abaka, Gazan'ın Bulugan Hatun'un ordusunda kalması gerektiğini, bu orduyu ona hediye ettiğini ve kendisinden sonra bu ordunun liderliğini Gazan'a bıraktığını söylemiştir (Hemedânî, 1338hş. s. 844-845; Durmuşoğlu, 2021, s. 85).

Gazan bu emire uyararak genellikle İlhan Abaka'nın onuncu eşi olan ve Abaka tarafından oldukça kıymet verilen Bulugan Hatun'un ordusunda kalmıştır. İlhan Abaka'nın vefatından sonra Büyük Bulugan Hatun, Abaka'nın oğlu Argun ile evlenmiştir. Reşîduddîn, Bulugan Hatun'un İlhan Argun'un naibi gibi hareket ettiğine değinmektedir (Hemedânî, 1338hş. s. 740). İlhan Abaka zamanında Sugurluk'un kullanıldığını, Büyük Bulugan Hatun'un ordusunun muhtemelen sıklıkla Sugurluk'ta bulunduğunu *Câmi'ü't-Tevârîh*'in aktarımdan anlamaktayız. Yine Bulugan Hatun'un İlhanlı siyâsî hayatındaki yerini İlhan Abaka'nın vefatından sonra da koruduğunu görmekteyiz. Horasan'da bulunan Argun, 1282 yılında Abaka'nın ölümünden sonra Bulugan ve Gazan ile irtibatını kesmemiştir. Muhtemelen bu süreç içerisinde Bulugan ve Gazan vakitlerinin birçoğunu Sugurluk'ta geçirmekte idiler.

İlhan Abaka'nın ölümünden sonra vasiyetine rağmen kardeşi Ahmed Teküdar Alatak'da İlhanlı tahtına oturmuştur. Bu durum üzerine babasına vasiyetine ulaşamayan Argun, Sugurluk'a gitmiş, burada bulunan bazı emirler Ahmed Teküdar'dan saltanatı alması konusunda Argun'un hazırlanması gerektiğini söylemişler ve onu bu doğrultuda teşvik etmişlerdir. Daha sonra Şehzade Argun, Sugurluk'tan Horasan'a dönmüştür (Âyetî, 1346hş. s. 71; Hemedânî, 1338hş. s. 788).

1283 senesi kışında Bulugan Hatun ve Gazan Bağdad'a gittiler, Argun da daha sonra Horasan'dan Bağdad'da onların yanına geldi ve aynı yılın baharında Bağdad'dan Horasan birlikte döndüler. Daha sonra Bulugan Hatun ve Argun evlendiler. Bu evlilikten sonra oldukça taraftar toplayan Argun'un bu gücünü fark eden İlhan Ahmed Teküdar, Cacerem'den Kongur Ölöng'e doğru çekildi. Ahmed 1285 tarihinde aynı yerde bulunan ve Argun'un yakın emirlerinden olan Buka'nın¹⁴ menziline yağmaladı (Howorth, 1888, s. 296). Bu olaydan beş gün sonra Ahmed, ordusuna ulaştı, Ahmed'in ordusunun tam olarak nerede olduğu bilinmediği için bazı tarihçiler Ahmed'in ordusunun bu dönemde Sugurluk'ta olabileceğini belirtmektedirler (Boyle, 1968, s. 367). Buka, Ahmed Teküdar'ın durdurulması için Bura'yı Karaunaslardan¹⁵ yardım ile Ahmed'in ordusuna saldırıp, onu yakalamak için gönderdi (Hemedânî, 1338hş. s. 798). Abaka'nın hanedan üyeleri, Reşîduddîn'in ve Vassâf'ın ifadesine göre sonradan Siyahdağ ve Sugurluk'ta yerleştiler (Hemedânî, 1338hş. s. 798; Âyetî, 1346hş. s. 71).

Argun karşısında başarısız olan Ahmed Teküdar, 16 Temmuz 1284 tarihinde Yüzağaç yakınlarındaki Ebîşûr mevkiinde beli kırılarak idam edildi. Argun, amcasının idam edildikten sonra aynı gün içerisinde İlhan tahtına oturdu, kendi yönetimini tesis ettikten sonra İlhan Argun Sugurluk'a gitmiş ve orada Buka'yı veziri olarak tayin etmiştir (Hemedânî, 1338hş. s. 808). 31 Mart 1286 tarihinde Kura

¹¹ Bukay veya Nugay yargucı'nın yakınlarından olduğu aktarılan Bulugan Hatun, İlhan Abaka'nın vefatından sonra İlhan Argun ile evlenmiş, 1286 yılında Kür nehri civarında vefat etmiştir (Özgüdenli, 2009, s. 54).

¹² Zencan yakınlarında bir yer olan Kongur Ölöng, kahverengi çayır anlamına gelmektedir. Sultan Ölceytu zamanında bu yere Sultâniye şehri inşa edilecekti (Özgüdenli, 2009, s. 53).

¹³ Reşîduddîn eseri *Câmi'ü't-Tevârîh*'te Ongutları Moğol kökenli bir kabile olarak zikretmiştir (Hemedânî, 1338hş., s. 99).

¹⁴ Celâyir kabilesinden Hugulay Kurçî'nin oğlu Emir Buka, babası öldüğünde henüz çocuk olduğu için Abaka Han'ın himayesinde terbiye edilip büyütülmüştür. Yetiştirilmesine özen gösterilen Emir Buka'nın daha sonra al tamga sahibi büyük ve itibarlı emirlerden olduğu bilinmektedir. Argun'un tahta çıkışında Emir Buka'nın etkin olarak rol aldığı görülmektedir (Hemedânî, 1338hş., s. 119, 773-774; Şa'bânî & Emîrî, 1390 hş., s. 111; Mürselpûr, 1391 hş., s. 108-109). Daha sonra vergi toplama işinden İlhan Argun tarafından azledilen Emir Buka, İlhan Argun'a karşı isyan hazırlığında olduğu gerekçesi ile 1289'da öldürülmüştür (Hemedânî, 1338hş., s. 162-163, 815-817; Mîrhând, 1339hş., s. V, 357-358; Hândmîr, 1362hş., s. III 129-130; Âştîyânî, 1374hş., s. I-II, 23; Müstevfî, 1387hş., s. 597).

¹⁵ Karaunaslar, Hindistan sınırında karma bir Moğol grubu olarak hem Çağatay hem de İlhanlılar tarafından askerî güç olarak kullanılmışlardır. İlhan Abaka döneminde İlhanlı Devleti'ne bağlanan bu grup, Argun'un hükümdar olmasıyla ona hizmet etmişlerdir. Marco Polo, bu kavmin adını karışık kan anlamına gelen Karaona kelimesinden aldığı belirtmektedir. Bunun sebebinin de annelerinin Hintli, babalarının da Moğol olmasına bağlıdır. Acımasız ve bulunduğu bölgede hırsızlık yaptıklarını söylediği bu kalabalık topluluğun liderinin Negüdar olduğunu iddia eder. (Atwood, 2004, s. 447-448; Buell, 2003, s. 223; Polo, 2003, s. 93-95; Sümer, 1970, s. 24/16 dp; Jackson, The Delhi Sultanate, s. 328; Jackson, 2018, s. 91-103).

nehri boylarında Büyük Bulugan Hatun vefat etmiş, onun tabutu Secâs dağına nakledilmiştir. Bu dönemde Tebriz’de olan İlhan Argun, 7 Haziran 1286 tarihinde Tebriz’i terk ederek Meraga üzerinden Sugurluk’a gitmiş, Eylül ayına kadar burada kalmış ve daha sonra kışlık ordugâhı olan Tebriz dönmüştür. Bulugan Hatun’un vefatından sonra İlhan Argun, İlhan Abaka’nın ona hediye ettiği paha biçilmez inci ve mücevherlerin de içinde yer aldığı Bulugan Hatun’un hazinesini teftiş etmiştir. İlhan Argun, bu hazinede yer alan bazı hırkaları, gümüş ve altın kapları kendisi için ayırdıktan sonra, İlhan Abaka’nın vasiyetinde olduğu gibi tüm hazine, çadır ve ordugâh için gerekli olan malzemenin mumlanıp mühürlenerek oğlu Gazan için koruma altına alınmasını emretmiştir (Hemedânî, 1338hş. s. 848). Reşîduddîn’in verdiği bilgiye göre, İlhan Argun zamanında muhtemelen Büyük Bulugan Hatun’un hazinesinin Sugurluk’ta idi. İlhan Argun Sugurluk’ta olduğu zaman içerisinde büyük Bulugan Hatun’un hazinesini de teftiş etme fırsatı bulmuş ve hazinenin İlhan Abaka zamanında olduğu gibi oğlu Gazan’a bırakılmasını gerektiği yeniden tasdik etmiştir.

22 Mart 1290 tarihinde İlhan Argun ile Yeni Bulugan Hatun evlenmiş, Büyük Bulugan Hatun’un ordusu ona itaat etmiştir (Hemedânî, 1338hş. s. 821). Nisan 1291 tarihinde İlhan Argun ansızın hastalanmış, Erran’daki¹⁶ Bağçe Köşkü’nde vefat etmiştir. İki gün sonra onun tabutu defnedilmek üzere daha önce Büyük Bulugan Hatun’un da defnedildiği Zencan’ın 85 kilometre güney batısında yer alan Secas Dağı’na nakledilmiştir (Hemedânî, 1338hş. s. 824-825). Argun’un ölümünden sonra Argun’un kardeşi Keyhatu, Argun’un oğlu Gazan ve Argun’un amcasının oğlu Baydu arasında çıkan taht kavgasında Sugurluk muhtemelen Yeni Bulugan Hatun’un kontrolünde idi. Bağdad’da bulunan Baydu ve Anadolu’da bulunan Keyhatu’ya nazaran Gazan, yeni Bulugan Hatun’a daha yakındı. Bu dönemde Gazan, Simnan bölgesinde kalmayı tercih etmiş, bu sırada Keyhatu taraftarı olan saltanat kadınları ve bazı emirler onu görmek için Alatak’a gittiler, Baydu’yu destekleyen emirler ise ona yardım etmek için Sugurluk’u terk ederek Baydu’nun yanına doğru yola çıktılar (Hemedânî, 1338hş. s. 826). Keyhatu, hanedan kadınlarının ve ümeranın birçoğunun desteği ile 21 Temmuz 1291 tarihinde İlhanlı tahtına oturdu, Alatak’dan Ağustos 1292 tarihinde Albağ mıntıkasında Yeni Bulugan Hatun ile evlendi (Hemedânî, 1338hş. s. 834).

Bulugan Hatun bu evlilikten Keyhatu’nun üçüncü oğlu Çing Polad’ı dünyaya getirdi, 26 Mart 1295 tarihinde Keyhatu, iki emiri tarafından öldürüldü böylece Keyhatu’nun dört yıllık saltanati son bulmuş oldu. Keyhatu’dan sonra Baydu birkaç ay İlhanlı tahtında kalmış ve bu zaman içerisinde Bulugan Hatun ile evlenmiştir (Hemedânî, 1338hş. s. 848). Gazan ve Baydu’nun orduları Kurbanşir mevkiinde karşılaştıklarında iki ordudan seçilen vekillerin müzakereleri sonucunda; İlhan Argun, Bulugan Hatun, Uruk Hatun ve Şehzade Harbende’nin ordularının Gazan’a verilmesi kararlaştırıldı (Hemedânî, 1338hş. s. 849). Ayrıca Baydu’nun ordusu müzakereler içerisinde takviye edildi. Gazan bundan sonra Siyahdağ, Sefîdrûd ve Sugurluk’dan Demavend’e doğru hareket etmeye karar verdi (Hemedânî, 1338hş. s. 896). Baydu, Gazan’ı takiben 4 Haziran 1295’te Sugurluk’taki büyük çadıra ulaştı (Hemedânî, 1338hş. s. 895). Bu sırada Demaved’e yakın Lar deresinde Gazan Şaban ayının başlarında İslamiyet’i kabul etti (Hemedânî, 1338hş. s. 903).

Baydu tarafından azledilen eski vezir Sadreddîn Zencânî, Gazan’a katılmıştır. Bir bahane ile Heştrûd’dan ayrılan Sadreddîn, daha sonra Sugurluk’a gitmiş ve Kazvin’de bulunan kardeşine bir mektup göndererek şehirden ayrılmasını, Gazan’a bağlanmasını istemiş ve kendisinin de Sugurluk’tan Gilan’a doğru hareket etmiştir (Hemedânî, 1338hş. s. 903-904). Bu sırada Gazan, Baydu’nun huzuruna bir elçi göndererek Bulugan Hatun’un yola çıkması için izin istedi. Fakat onun bu talebi yolculuk için uygun bir zaman olmadığı gerekçesi ile reddedildi. Sadreddîn, Bulugan Hatun ile görüşükten sonra Şeyh Muhammed’i Bulugan Hatun’un özrünü dile getirmesi için Gazan’ın huzuruna göndermeye karar verdi. Şeyh Muhammed’in bu elçiliğinin bir diğer görevi ise, Sadreddîn’in ve bazı emirlerin Gazan’ın ordusuna katılmaya hazır olduklarını Gazan’a haber vermektir (Hemedânî, 1338hş. s. 904-905).

Baydu’nun etrafında bulunanlar bu esnada onu terk etmeye başlamışlardı, nihayet Baydu, Nahcivan’da yakaladı ve Tebriz’e götürüldü. 4 Ekim 1295 tarihinde burada idam edildi. Aynı gün içerisinde Gazan Ucan’dan Tebriz’e gelmiş, tüm emirler kendisine bağlanmış ve 13 Ekim 1295 tarihinde Bulugan Hatun ve diğer saray kadınları Sugurluk’tan Tebriz’e gelmişlerdir (Hemedânî, 1338hş. s. 904-905, 909-917). Erran’a gitmek için Tebriz’den ayrılan Gazan, 17 Ekim 1295 tarihinde İslâmî kaidelere uygun olarak Bulugan Hatun ile evlenmiştir (Hemedânî, 1338hş. s. 910). Sugurluk, İlhan Abaka döneminden başlayarak İlhanlı hanedanının ve devlet adamlarının kullandığı önemli bir yer ve köşk olmuştur. Özellikle İlhanlı tarihinin iki önemli kadını Büyük Bulugan Hatun ve Yeni Bulugan Hatun’un Sugurluk’u hem hazinelerinin korunduğu bir mekân hem de yaşam alanı olarak kullandıkları bilinmektedir. Özellikle yaz aylarında av köşkü ve mesire alanı olarak kullanıldığı anlaşılan Sugurluk, İlhanlı tarihinin önemli olaylarına tanıklık etmiştir.

Reşîduddîn Fazlullah Hemedânî, Sugurluk mıntıkasında adında bir mekândan bahsetmektedir. Honda, bu yerin Sugurluk olduğunu iddia etmektedir. Ona göre Bulugan Hatun’un unvanlarından bir olan Fuçin-i Bozorg, telaffuz hatasından kaynaklı bir okuma ile Kuçin-i Bozorg olarak kaydedilmiş olabilir (Hemedânî, 1338hş. s. 937; Honda, 1978, s. 296-297). Unvanına atfen Sugurluk’a bir başka isim olarak Fuçin-i Bozorg denilmiş de olabilir.

İlhan Argun, Büyük Bulugan Hatun vefat ettikten sonra onun hazinesini Sugurluk’da üç ay ikamet ederek teftiş etmiş, ayrıca İlhan Argun’un şahsi hazinesi de yine Sugurluk’da muhafaza edilmiştir (Hemedânî, 1338hş. s. 962-963). İlhanlı emirlerinin genellikle

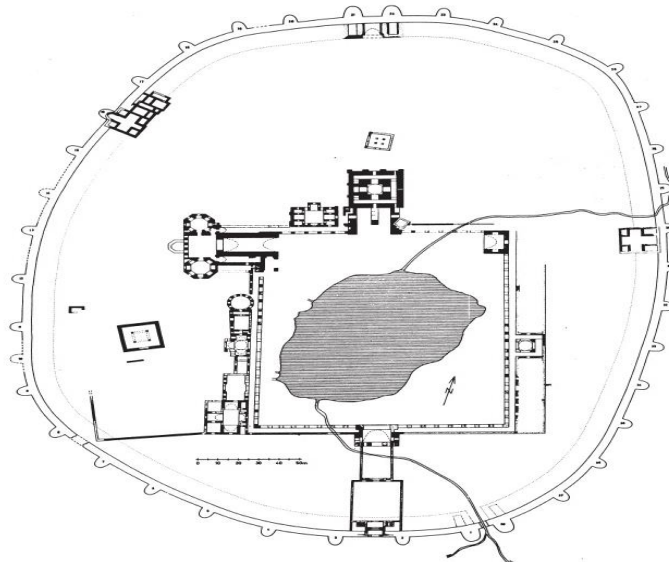
¹⁶Erran, Kur ve Aras nehirleri arasında kalan Moğollar zamanında kışlak olarak kullanılan, otlaklarıyla meşhur bir yerdir. bk. (Uyar, 2020, s. 106; Uyar, 2013, s. 250).

Sugurluk'ta buldukları yine Reşiduddîn tarafında aktarılmaktadır. 1285 yılındaki kurultay için İlhan Argun ve onun emirleri Sugurluk'a gitmişler, kurultaydan birkaç gün sonra Argun, Sugurluk'tan ayrılmış, fakat Argun'un emirleri Sugurluk'da bir müddet daha kalmışlardır (Hemedânî, 1338hş. s. 811). Bağdad'da sıkıntı yaşayan devlet adamları 1287 yılında Sugurluk'a gelerek vezir ve emirlerden önce içinde buldukları durumdan İlhan'a şikâyet ettiler (Hemedânî, 1338hş. s. 813-814). 1291 yılında ise Keyhatu ve Baydu çekişmesinin arasında kalan ve muhtemelen Sugurluk'ta bulunan hazinleri korumak ile görevli olan emirlerden bazıları Baydu'nun himayesine girmek için Sugurluk'tan ayrılmışlardır (Hemedânî, 1338hş. s. 826). Câmî'ü't-Tevârîh'te genellikle İlhanların sadece bir kaç gün Sugurluk'ta kaldıkları aktarılmaktadır (Hemedânî, 1338hş. s. 811). Ayrıca Sugurluk, İlhanlılar zamanında uzun yolculuklar için bir mola yeri niteliğinin olup Sugurluk'da bu iş ile sorumlu bir görevli de mevcuttu (Hemedânî, 1338hş. s. 937). İlhanlar, Sugurluk'da uzun süre ikamet ettiklerinde devlet işlerini de burada görmüşlerdir. 1284'te İlhan Argun, Sugurluk'ta iken vezarete Buka'yı tayin etmiştir. Yine İlhan Argun Sugurluk'ta bulunduğu bir dönemde 1289 yılında Sa'du'd-devle'yi kendi veziri olarak atamıştır (Hemedânî, 1338hş. s. 808, 819).

İlhanlılar Zamanında Sugurluk'ta İnşa Edilen Yapılar

Yapılan incelemeler sonucunda Taht-i Süleyman'daki İlhanlı dönemi yapılarının göletin etrafını kare plan ile çevreleyen bir şekilde olduğu görülmüştür. Sugurluk'u yani bugünkü ismi ile Taht-i Süleymanı çevreleyen duvarların güney yönüne İlhanlılar zamanında bir kapı açılmıştır. İlhanlı döneminde inşa edilen av köşkü ise Sâsânîler zamanında ateşgede olarak kullanılan mekânın üzerine kurulmuştur. Göletin etrafında İlhanlılar döneminde yapılan revaklar, kare şeklinde tüm göleti çevrelemektedir. Sâsânîler zamanında inşa edilen doğu ve batı eyvanları, İlhanlı döneminde onarılmıştır. Yine bu dönemde kuzey eyvanının içine basamaklar konularak ateşgedenin üzerine inşa edilen av köşküne geçiş verilmiştir. İlhanlılar zamanında kuzey eyvanının karşısında göletin güney kenarında Güneydeki kapı ve av köşkü doğrultusunda yerleşmeye girişi sağlayan geniş bir eyvan yapılmıştır (Resim 3). Taht-i Süleyman yerleşkesinde fakat bahsi geçen dörtgen yapının dışında Taht-i Süleyman'ı çevreleyen duvar ve göletin batı kenarı arasında yine İlhanlı döneminde inşa edilen bir yapı bulunmaktadır. Bu yapı, yirmi metreye yirmi metre ölçülerinde, dört sütunlu ve dört buçuk metre yüksekliğinde bir kapı girişine sahip olup kare planlıdır. İlhanlılar zamanında inşa edilen bu dört sütunlu yapı, kurultay salonu veya dört sütunlu salon olarak bilinmektedir (Resim 4-5). Bu yapıda, devlet idaresi ile ilgili işlerin yürütüldüğü ve kararların verildiği muhtemeldir (Naumann, 1386hş. s. 83-95; Wilber, 1346hş. s. 108-121; Dopolu, 1368hş. s. 84-90; Berand, 1380hş. s. 394-418; Keyânî, 1379hş. s. 48-58; Wilber, 1938, s. 398-402; Emânullahî, 1394hş. s. 13-14; Serferâz, 1347hş. s. 120).

Serferâz, Taht-i Süleyman adlı eserinde Abbâsîler zamanında inşa edilen daha sonra harabe hâline gelen binaların İlhanlı döneminde yenilendiğini ifade etmektedir. İlhanlı döneminde yapılan veya tamir gören mekânların duvarlarında alçı kullanılarak yapılan kabartma ve süslemeler mevcuttur (Serferâz, 1347hş. s. 108, 120). İlhan Abaka zamanında Sugurluk'un merkezinde yer alan doğal göletin etrafına yapılar inşa edildiği bilinmektedir. Göletin batısında ve kuzeyinde Sâsânîler döneminden kalan revaklardan İlhanlılar istifade etmişler, Sâsânî zamanındaki kutsal alanı göz önüne alan bir eksen üzerine kapıları yerleştirmişlerdir. Güney kısımda sur üzerinde yeni bir kapı açmışlardır (Ca'ferî, 1385hş. s. 31). Novman, Sâsânîlerden sonra Sugurluk ismi ile yeniden yerleşime açılan Taht-i Süleyman'ın tarihindeki en azametli döneme ulaştığını söylemektedir (Naumann, 1386hş. s. 23; Emânullahî, 1394hş. s. 6; Serferâz, 1347hş. s. 98.).

Resim 3. İlhanlılar zamanında Sugurluk (Taht-i Süleyman) av köşkünün planı (Emânullahî, 1394hş. s. 15)

Resim 4. İlhanlılar zamanında inşa edilen dört sütunlu toplantı salonu¹⁷

Resim 5. İlhanlı dönemi revakları¹⁸

İlhanlılardan Sonra Sugurluk

İlhan Ölceyto zamanında Taht-i Süleymân'a yakın bir mevkide Sultâniye şehri tesis edilene kadar Sugurluk, önemini korumuştur (Ca'ferî, 1385hş. s. 20; Emânullahî, 1394hş. s. 6). Ebu Said Bahadır Han'ın ölümünden sonra İlhanlı devleti dağılma sürecine girmiş ve tüm İlhanlı ülkesinde irili ufaklı birçok devlet ortaya çıkmıştır (Özen, 2022, s. 101). Celayirli ve Azerbaycan coğrafya hakkında önemli bilgiler aktaran Ebu Bekr Kutbî-yi Eherî'nin müellifi olduğu Târîh-i Şeyh Üveys'de yalnızca bir yerde Sugurluk'tan Surluk olarak bahsedildiği görülmektedir. Sugurluk ismi Eherî'nin eserinde Surluk olarak isim değişikliğine uğramıştır (Kutbî, 1389hş. s. 228).

Yine İlhanlılardan sonra İran coğrafyası ve Timur dönemi tarihi hakkında ana kaynaklardan biri olan, Câmî'ut'Tevârîh'in devamı niteliğinde kaleme alınan Hâfız Ebrû'nun ünlü eseri Zeyl-i Câmî'ut'Tevârîh'te Surgurluk isminin değişime uğradığını, Suyurluk ve Surluk olarak kullanıldığı görülmektedir. Hâfız Ebrû ve Ebu Bekr Kutbî-yi Eherî Sugurluk'u Tebriz-Bağdad ve Tebriz-Hemedan yolu üzerinde bulunduğuna işaret etmektedirler. 1338 yılında Hasan-i Kuçek ve Hasan-i Bozorg arasında meydana gelen çatışmadan galip ayrılan Hasan-i Kuçek, Hâfız Ebrû'nun aktarımına göre Hemedan yakınlarından Suyurluk yolu vasıtası ile Tebriz'e ulaşmıştır (Ebrû, 1350hş. s. 210). 1383 tarihinde Ahmed Celayir, Timurlu tehlikesi karşısında kendi ordusunu Suyurluk'tan Tebriz'e göndermiştir (Ebrû, 1350hş. s. 282). Safevîler zamanında Taht-i Süleyman olarak ismi değişen Sugurluk'un kullanıldığı bilinmektedir. Şah İsmail'in Sugurluk'u altı daha gittiği kaynaklarda aktarılmaktadır (Hândmîr, 1362hş. s. 478-479, 484, 530; Kumî, 1358hş. s. 84-85, 87, 119; Kazvînî, 1314hş. s. 245). Safevîler döneminin Sugurluk, Şikarkah-i Şahi ismi ile kullanılmaya devam etmiş ve bu dönemden itibaren Sugurluk, Taht-i Süleyman ismi ile bilinir olmaya başlamıştır (BikMuhammedpûr, 1400hş. s. 28.).

¹⁷<https://www.isna.ir/photo/orumiyeh-22878/%D9%85%D8%AC%D9%85%D9%88%D8%B9%D9%87-%D8%AA%D8%A7%D8%B1%DB%8C%D8%AE%DB%8C-%D8%AA%D8%AE%D8%AA-%D8%B3%D9%84%DB%8C%D9%85%D8%A7%D9%86-%D8%AA%DA%A9%D8%A7%D8%A8#13>

¹⁸<https://www.isna.ir/photo/orumiyeh-22878/%D9%85%D8%AC%D9%85%D9%88%D8%B9%D9%87-%D8%AA%D8%A7%D8%B1%DB%8C%D8%AE%DB%8C-%D8%AA%D8%AE%D8%AA-%D8%B3%D9%84%DB%8C%D9%85%D8%A7%D9%86-%D8%AA%DA%A9%D8%A7%D8%A8#4>

Sonuç

Günümüzde taht-i Süleyman olarak bilinen Sugurluk, sahip olduğu kendine has tabii özellikleri ile Selçuklu çağı istisna tutulacak olur ise, Sâsânîler döneminden itibaren Safevîler zamanına kadar iskân gören ve etkin bir şekilde kullanılan bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. Sâsânîler zamanında Sugurluk önemli bir ateşatesgedeyi bünyesinde bulundurmuş, Âzergoşnasb, Pehlevîce'de Genzek, Arap hâkimiyetinde ise Şîz isimleri ile anılmıştır. Sâsânîlerden sonra Taht-i Süleyman, en parlak zamanını bir av köşkü, yazlık köşk, devlet işlerinin yürütüldüğü bir merkez ve İlhanlı hanedana ait hazinlerinin muhafaza edildiği bir mekân niteliği ile İlhanlılar döneminde yaşamıştır. İlhanlı tarihinin önemli mekânlarından biri olan Sugurluk, tarihi seyri içerisinde birçok amaçla ve farklı isimler ile kullanılmış bir yerleşim yeridir. Sugurluk'un İlhanlılar zamanındaki önemini ve tarihi sürecini aktarmaya çalıştığımız araştırmada daha çok av köşkü ve yazlık saray olarak kullanılan Sugurluk yerleşkesinin özellikle siyasi, askeri, mali ve kültürel açıdan İlhanlı dönemindeki işlevselliğini ortaya çıkarmaya gayret ettik. İlhan Abaka zamanından başlayıp İlhanlıların son dönemine kadar işlevselliği koruyan Sugurluk, özellikle İlhan Argun döneminden başlayarak Gazan Mahmud Han'ın İlhanlı tahtına çıkışına kadar mevcut siyasi çekişmelerin içerisinde ismi geçen bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlhan Abaka, İlhan Argun ve İlhan Keyhatu dönemlerinde İlhanlı hükümdarlarının eşi olan ve ülke siyasetinde önemli bir yere sahip olan Büyük Bulugan Hatun'un zamanının bir kısmını ordusu ile Sugurluk'ta geçirmiştir. İlhan Abaka'nın nazarında oldukça değerli olan Büyük Bulugan Hatun'un yine İlhan Abaka tarafından hediye edilen ve içerisinde değerli taşların ve incilerin yer aldığı büyük hazinesi Sugurluk'ta muhafaza edilmekte idi. Yine Büyük Bulugan Hatun'un üç yaşında kendisine eğitimi için teslim edilen Şehzade Gazan ile zamanının bir kısmını Sugurluk'ta geçirdiği bilinmektedir. Büyük Bulugan Hatun'dan sonra onun Sugurluk'taki hazinesi İlhan Abaka'nın emri ile Şehzade Gazan'a bırakılmıştır. Muhtemelen Bulugan Hatun'un vefatından sonra da bu hazine Sugurluk'ta muhafaza edilmiştir. İlhan Argun zamanında da Sugurluk, İlhanlı tarihindeki önemli yerini korumuş; Argun, Emir Buka'yı ve daha sonra Sa'du'd-devle'yi Sugurluk'taki iken kendi vezaretine tayin etmiştir. Yine İlhan Argun, Sugurluk'ta bulunduğu bir sırada o dönemde vefat etmiş olan Büyük Bulugan Hatun'un hazinesini teftiş etmiş, bu hazinede bulunan birkaç parçayı kendine ayırdıktan sonra İlhan Abaka'nın emrettiği gibi Sugurluk'taki hazinenin mühür altına alınarak Gazan adına muhafaza edilmesini istemiştir. Sadece İlhan hanedan üyeleri için değil aynı zamanda İlhanlı ümerasası için de Sugurluk önemli bir mekân idi. Devlet büyüklerinin burada bulunmasını fırsat bilen ve şikâyeti olan bazı bürokratların durumlarını arz etmek için Sugurluk'a geldikleri de bilinmektedir. İlhanlı emirlerinin bir kısmı zaman zaman Sugurluk'ta ikamet etmişlerdir, Keyhatu-Baydu ardından Baydu-Gazan çekişmesi sırasında İlhanlı devlet adamlarının bir kısmı Sugurluk'ta bulunmuş veya taraftarı oldukları kişiyi desteklemek amacı ile tepki göstermek amacı ile Sugurluk'tan ayrılmayı tercih etmişlerdir.

Etik Komite Onayı: Etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Âbâdânî, A. M. (1376 hş.). *Târîh-i Edyân ve Mezâhib-i Cihân* (Cilt I-III). İntişârât-i Hür.
- Ahmed b. Hüseyin Kumî. (1358 hş.). *Hulâsetu't-Tevârîh* (Tsh. İhsân İshrâkî). İntişârât-i Dânişgâh-i Tahran.
- Ahmed b. Yahya Belâzurî. (1364 hş.). *Futûhu'l-Buldân* (Çev. Âzertâş Âzernûş). İntişârât-i Surûş.
- Âştiyânî, A. İ. (1374 hş.). *Târîh-i Mogûl ve Evâyil-i Eyyâm-i Teymûrî* (Cilt I-II). İntişârât-i Nâmek.
- Atwood, C. P. (2004). *Encyclopedia of Mongolia and the Mongol Empire*. Facts on File.
- Âyetî, A. (1346 hş.). *Tahrîr-i Târîh-i Vassâf*. İntişârât-i Bonyâd-i Ferhengî Îrân.
- Azîzîzelâfî, F., Aynînejâd, H., & Ârifî, P. (1394 hş.). Terh-i Sâmhânehî yi Îrân Muhute-i Târîhî Mîrâsî Cihânî Taht-i Süleymân Bâ Revîkerd-i Terrâhî-yi Müseyyir-i Gerdeşgerî. *Hemâyiş-i Millî-yi Mimârî ve Şehirsâzî-yi Bûmî*, 1-20.
- Berand, R. H. (1380 hş.). *Mî'mârî-yi İslâmî* (Çev. Bâkır Ayetullahzâde). Neşr-i Rûzene.
- Beyânî, Ş. (1389 hş.). *Mogûlân Hukümet-i İlhanî der Îrân*. İntişârât-i Semt.
- Bikmuhammedpûr, M., & Bâstânî, K. H. (1400 hş.). Taht-i Süleymân der Gozer-i Zamân (Berresî-yi Tehevulât-i Târîh-i Taht-i Süleymân der Dovre-i İslâmî bâ Etka-i Menâbî Târîhî). *Pejûheşhâ-yi Ulûm-i Târîhî*, 2, 28-29.
- Boyle, J. A. (1972). Sites and Localities Connected with the History of the Mongol Empire. *Proceeding of the Second International Congress of Mongolist*, 15, 75-79.
- Buell, P. D. (2003). *Historical Dictionary of the Mongol World Empire*. The Scarecrow Press.
- Ca'ferî, E. (1385 hş.). Şîz: Tahlîl-i Târîhî ve Kâlbedî ve Berresî-yi İntibâk-i Mekânî Ân Bâ Taht-i Süleymân. *Honerhâ-yi Zîbâ*, 25, 25-34.
- Christensen, A. (1378 hş.). *Îrân der Zamân-i Sâsânîyân* (Çev. Reşîd Yâsmî). İntişârât-i Sadâ-yi Mu'âsir.
- Dopolu, A. P. (1368 hş.). *Mî'mârî-yi İslâmî* (Çev. Haşmet Ceznî).
- Durmuşoğlu, K. (2021). Horasan'ın İdarî Bürokrasisinde İlhanlı Şehzâdeleri ve Devlet Adamları (1256-1335). *OAD*, 4, 81-94.
- Ebî Bekr Kutbî-yi Eherî Necm. (1389 hş.). *Tevârîh-i Şeyh Uveys* (Tsh. İrec Efşâr). İntişârât-i Sutûde.
- Ebu Dulef. (1354 hş.). *Sefernâme-i Ebû Dulef der Îrân* (Çev. Seyyid Eb'û'l-Fazl Tabâtabâî). İntişârât-i Zevâr.
- Ebu Dülef. (2017). *İran Seyahatnamesi* (Çev. Serdar Gündoğdu). Kronik Yayınları.
- Emânullahî, H. (1394 hş.). Murûrî Ber Pîşine-i Târîhî, Ferhengî ve Pejûheşî-yi Muhûte-i Târîhî Taht-i Süleymân. *Faslnâme-i İlmî Fennî Honerî*, 69, 3-20.
- Giyâseddîn b. Humâmuddîn Hüseyinî-yi Hândmîr. (1362 hş.). *Târîh-i Habîbu's-Siyer*, Cilt IV. İntişârât-i Hayyâm.
- Gubel, R. (1384 hş.). *Koll-i Mohrhâ-yi Taht-i Süleymân* (Çev. Ferâmerz Necd Semî'î). İntişârât-i Sâzmân-i Mîrâs-i Ferhengî ve Gerdeşgerî.
- Hâfîz Ebrû. (1350 hş.). *Zeyl-i Câmî'u't-Tevârîh-i Reşîdî* (Tsh. Hân Bâbâ Beyânî). İntişârât-i Âsâr-i Millî.
- Hamdullah Müstevfî-yi Kazvînî. (1362 hş.). *Nuzhetu'l-Kulûb*. İntişârât-i Donyâ-yi Kitâb.
- Hamdullah Müstevfî-yi Kazvînî. (1387 hş.). *Târîh-i Guzîde* (Haz. Abdülhüseyin Nevâ'î). İntişârât-i Emîr Kebîr.
- Hameneî, S. M. (1380 hş.). *Seyr-i Hikmet der Îrân ve Cihân*.
- Haydarî, G., & Kasîdiyân, İ. (1383 hş.). Gozâreş-i Mukaddemâtî-yi Berresîhâ-yi Bâstân Zemînşenâhtî der Kismethâ-yi Travetenî Mintika-yi Taht-i Süleymân ber Esâs-i Şevâhid-i Bâstânşenâhtî der Evâhir-i Pelistosen. *Mecmu'a-yi Makâlât-i Hemâyeş-i Beyne'l-Milel-i Bâstânşenâsî-yi Îrân*, 27, 27-43.
- Hoffmann, G. (1880). Auszüge aus syrischen Akten persischer Märtyrer. Leipzig.
- Honda, M. (1978). Throne of Solomon. Celebrating Seventy-seventh Birthday of Dr Ashikaga: Collected Articles on Orientology and Indology. *Tokyo*, 287-301.
- Howorth, H. H. (1888). *History of the Mongol (The Mongol of Persia)* (Cilt III).
- Huff, D. (2012). The Ilhanid Palace at Takht-i Sulaiman: Excavation Result. In L. Komaroff (Ed.), *Beyond the Legacy of Genghis Khan* (ss. 44-110). Brill.
- İbn Belhî. (1385 hş.). *Fârsnâme*. İntişârât-i Esatir.
- İbn Fakîh Ebubekr Ahmed b. İshâk Hemedânî. (1349 hş.). *Muhtasarü'l-Buldân*. İntişârât-i Bonyâd-i Ferheng.
- İbn Hurdazbih. (1371 hş.). *Mesâlik ve'l-Memâlik* (Çev. Sa'îd Hâkrend). İntişârât-i Mîrâs-i Milel.
- İbn Hurdazbih. (2019). *Yollar ve Ülkeler Kitabı el-Mesâlik ve'l-Memâlik* (Çev. Murat Ağarı). Ayışığı Kitapları.
- Jackson, P. (2003). *The Delhi Sultanate: A Political and Military History*. Cambridge University Press.
- Jackson, P. (2018). The Mongols of Central Asia and the Qara'unas. *İran*, 56, 91-103.
- Jackson, W. (1357 hş.). *Sefernâme-i Jaksin* (Çev. Menûçehr Emîrî). İntişârât-i Hârezm.
- Jagchid, S., & Hyer, P. (1979). *Mongolia's Culture and Society*.
- Kadyânî, A. (1381 hş.). *Ferheng-i Câmî-i Târîh-i Îrân*. İntişârât-i Âren.
- Ker Porter, R. (1822). *Travels in Georgia, Persia, Armenia, Ancient Babylonia during the Years 1817-1820*.
- Keyânî, M. Y. (1379 hş.). *Mî'mârî-yi Îrân der Dovre-i İslâmî*. Sâzmân-i İntişârât-i Kutb-i Ulûm-i İnsânî Dânişgâhhâ.
- Kleiss, W. B. (1965). Takht-i Sulieman und Zendan-i Suleiman, Die Grabungen auf dem Zendan-i Suleiman. *Archaeologischer Anzeiger*, 716-788.
- Mahmûd el-Kaşgârî. (2021). *Dîvânü Lugâtî't-Türk* (Çev. M. S. Kaçalın). Kabcacı Yayınları.
- Marco Polo. (2003). *Dünyanın Hikâye Edilişi*. Ötüken Neşriyat.
- Meşkûr, M. (1379 hş.). *Târîh-i Şî'a*. İntişârât-i İshrâkî.
- Minorsky, V. F. (1964). Roman and Byzantine Campaigns in Atropatene. *Iranica*.
- Mîr Seyyid Hamîdeddîn Muhammed b. Seyyid Burhâneddîn Hâvendşâh b. Kemâleddîn Mahmûd el-Belhî Mîrhând. (1339 hş.). *Târîh-i Ravzatu's-*

Safâ (Cilt V). Pîrûz.

- Muhammed b. Muhammed b. Ahmed Tûsî. (1382 hş.). *'Acâyibu'l-Mahlûkât* (Tsh. Menuçehr Sutûde). İntişârât-i İlmî ve Ferhengî.
- Naumann, R. (1386 hş.). *Vîrânehâ-yi Tatht-i Süeymân ve Zendân-i Süleymân*. (Çev. Ferâmerz Necd Semî'î). Sâzmân-i Mîrâs-i Ferhengî.
- Özen, F. (2022). *İlhanlı Devleti'nin Dağılışı ve Halefi Olan Devletler (1335-1350)*. Berikan Yayınları.
- Özgüdenli, O. G. (2009). *Gâzân Han ve Reformları (1295-1304)*. Kaknüs Yayınları.
- Pigulevskaya, N. V. (1377 hş.). *Şehrhâ-yi Îrân der Rûzgâr-i Pârtiyân ve Sâsânîyân*. İntişârât-i İlmî ve Ferhengî.
- Pope, A. U., Crane, M., & Wilber, D. (1937). The Institute's Survey of Persian Architecture: Preliminary Report on Takht-i Sulayman. *Bulletin of the American Institute for Iranian Art and Archaeology*, V, 71-105.
- Rawlinson, H. C. (1841a). Notes on a Journey from Tabriz, Through Persian Kurdistan, to the Ruins of Takht-i Suleiman and from Thence by Zenjan and Tarom to Gilan, in October and November 1838. *Journal of the Royal Geographical Society of London*, 10, 1-64.
- Rawlinson, H. C. (1841b). Memoir on the Site of the Atropatenian Ekbatana. *Journal of the Royal Geographical Society of London*, 10, 65-158.
- Reşîduddîn Fazlullah Hemedânî. (1338 hş.). *Câmi'u't-Tevârîh* (Tsh. Behmen Kerîmî). İntişârât-i İkbâl.
- Ruska, J. (1934). Shiz. In *Encyclopedia of Islam* (Cilt IV, s. 385).
- Schippmann, K. (1971). *Die iranischen Feuertempel*.
- Serferâz, A. E. (1347 hş.). *Takht-i Süleymân*. İntişârât-i Müessese-i Târîh ve Ferheng-i Îrân.
- Sultanzade, H. (1365 hş.). *Mukaddeme'î ber Târîh-i Şehrneşîn der Îrân*. Neşr-i Âbî.
- Sümer, F. (1970). Anadolu'da Moğollar. *SAD*, 1, 1-147.
- Şihâbüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ali el-Hurendizî ez-Zeyderî en-Nesevî. (1366 hş.). *Sîretu's-Sultân Celâleddîn Mengübirtî* (Çev. Muhammed Ali Nâsîh). İntişârât-i Sa'dî.
- Şükûn, Z. (1984). *Ferheng-i Ziya* (Cilt III). MEB Yayınları.
- Uyar, M. (2013). İlhanlı Devleti'nin Önemli Yaylak ve Kışlakları. *Prof. Dr. Erdoğan Mercil'e Armağan* (ss. 244-257). Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Uyar, M. (2020). *İlhanlı Devleti'nin Askerî Teşkilatı*. TTK Yayınları.
- Wilber, D. N. (1346 hş.). *Mî'mârî-yi İslâmî-yi Îrân der Dovre-i İlhânânî* (Çev. Abdullah Feryâr). Neşr-i Kitâb.
- Wilber, D. N. (1938). The Parthian Structure of Takht-i Suleman. *Iranica*, 7, 389-410.
- Yahya b. Abdullatîf Kazvînî. (1314 hş.). *Lubu't-Tevârîh*. Çâp-i Müessese-i Hâver.
- Yıldırım, N. (2012). *İran Mitolojisi*. Pinhan Yayınları.
- Yıldırım, N. (2007). *İran Edebiyatı*. Pinhan Yayınları.
- Zâkirî, M. (1379 hş.). Muğân ve Nakş-i Ânân der Ferheng-i Îrân Zemîn. *Ma'ârif*, 3, 95-130.
- Zekeriya b. Muhammed b. Muhammed Kazvînî. (1373 hş.). *Âsâru'l-Bilâd ve Ahbâru'l-İbâd*. İntişârât-i Emîr Kebîr.

İnternet Kaynakları

- <https://www.isna.ir/photo/orumiyeh22878/%D9%85%D8%AC%D9%85%D9%88%D8%B9%D9%87-%D8%AA%D8%A7%D8%B1%DB%8C%D8%AE%DB%8C-%D8%AA%D8%AE%D8%AA%D8%B3%D9%84%DB%8C%D9%85%D8%A7%D9%86%D8%AA%DA%A9%D8%A7%D8%A8#13>
- <https://www.isna.ir/photo/orumiyeh22878/%D9%85%D8%AC%D9%85%D9%88%D8%B9%D9%87-%D8%AA%D8%A7%D8%B1%DB%8C%D8%AE%DB%8C-%D8%AA%D8%AE%D8%AA-%D8%B3%D9%84%DB%8C%D9%85%D8%A7%D9%86%D8%AA%DA%A9%D8%A7%D8%A8#4>

Structured Abstract

With its unique natural features, Sugurluk, known today as Taht-i Süleyman, appears as a place inhabited and used effectively from the Sassanid period until the Safavid period, except the Seljuk age. During the Sassanid period, Sugurluk contained a necessary truce and was called Âzergoşnasb, Genzek in Pahlavi, and Şîz in Arab rule. After the Sassanids, Taht-i Süleyman lived its brightest period during the Ilkhanid period as a hunting lodge, a summer mansion, a center where state affairs were carried out, and a place where the treasures of the Ilkhanid dynasty were kept. The place, called Sugurluk during the Ilkhanid period, was used as a settlement area during the Sasanids and Arab domination before the thirteenth century. This area, which contains the Azergoşnasb Ateşgedesi, one of the three great temples of the Sassanid period, was called Genzek in Pahlavi sources and Şîz in Arabic sources. This place is known today as Taht-i Süleyman. The Fire of Azergoşnasb, one of the most important temples of the Sassanid period, continued its activities until the end of the tenth century after the Sassanids. This place where Ateşgedesi is located was called Şîz during the Arab domination. Şîz was not inhabited for two centuries after the eleventh century.

Sugurluk, one of the essential places of Ilkhanid history, is a settlement used for many purposes and has different names throughout history. In our research, in which we tried to convey the importance and historical process of Sugurluk during the Ilkhanid period, we tried to reveal the functionality of the Sugurluk settlement, which was mainly used as a hunting lodge and summer palace, especially in terms of political, military, financial and cultural aspects, during the Ilkhanid period. Sugurluk, which maintained its functionality starting from the time of İlhan Abaka until the last period of the Ilkhanids, appears as a place mentioned in the current political conflicts, especially starting from the period of İlhan Argun until Gazan Mahmud Khan accedes to the Ilkhanid throne. The campus, known today as Taht-i Süleyman and called Sugurluk during the Ilkhanid period, has been reopened for settlement. In Ilkhanid period sources, it was called Taht-i Süleyman, Suturlik, Surluk and Sugurluk. During the Ilkhanid rule, a hunting lodge and some buildings were built in Sugurluk, where the Ilkhans and the dynasty members stayed. Sugurluk, which has been used very effectively, mainly since the time of İlhan Abaka, served as a summer palace settlement or hunting lodge where state affairs were discussed, the private treasures of the Ilkhanid dynasty were protected, and politicians stayed. Sugurluk, not well known as a place where important decisions regarding Ilkhanid history were taken, became an important political place during the Ilkhanid period, beyond being a summer settlement. It was the location of significant events where Büyük Bulugan Hatun, who had an essential place in the Ilkhanid history, stayed with his army, where Prince Gazan spent his childhood years, where İlhan Argun appointed Emir Buka and later Sa'du'd-delve as his vizier. Still, the Ilkhanid In our study, we aim to introduce Sugurluk, which remains between the lines in historical research, with its historical process.

Great Bulugan Hatun, who was the wife of the Ilkhanid rulers during the periods of İlhan Abaka, İlhan Argun, and İlhan Keyhatu and had an essential place in the country's politics, spent some of her time in Sugurluk with her army. The great treasure of Büyük Bulugan Hatun, which was very valuable in the eyes of İlhan Abaka and which was also gifted by İlhan Abaka and contained precious stones and pearls, was kept in Sugurluk. It is also known that Büyük Bulugan Hatun spent some of her time in Sugurluk with Prince Gazan, who was handed over to her for education at the age of three. After Great Bulugan Hatun, her treasure in Sugurluk was left to Prince Gazan by the order of İlhan Abaka. This treasure was probably kept in Sugurluk after Bulugan Hatun's death. During the time of İlhan Argun, Sugurluk maintained its essential place in Ilkhanid history; Argun appointed Emir Buka and later Sa'du'd-devle as his vizier while he was in Sugurluk. Again, while İlhan Argun was in Sugurluk, he inspected the treasure of Büyük Bulugan Hatun, who had passed away then. After keeping a few pieces in this treasure for himself, he requested that the treasure in Sugurluk be sealed and preserved in the name of Gazan, as ordered by İlhan Abaka. Sugurluk was an important place not only for the Ilkhan dynasty members but also for the Ilkhanid era. It is also known that some bureaucrats who took advantage of the presence of state officials and had complaints came to Sugurluk to present their situation. Some of the Ilkhanid emirs resided in Sugurluk from time to time. During the Keyhatu-Baydu and then Baydu-Gazan conflict, some Ilkhanid statesmen were in Sugurluk or chose to leave Sugurluk to react and support the person they supported.